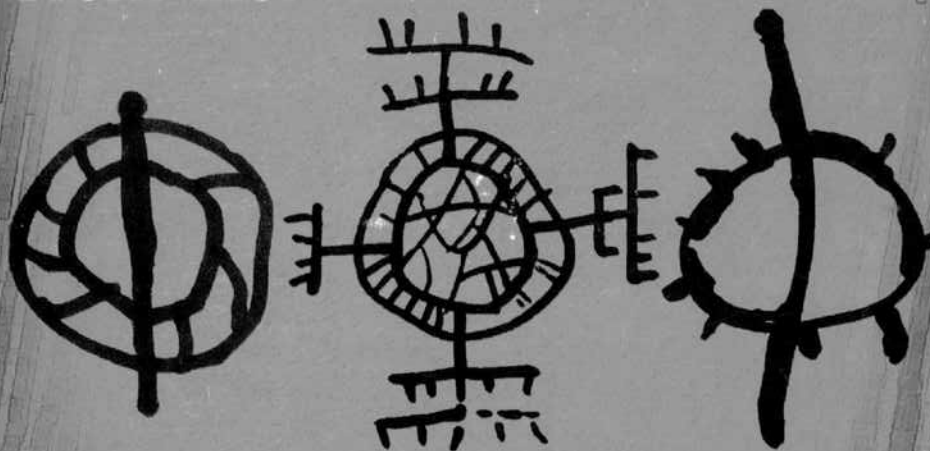

Томислав
Дяков

МИТОЛОГИЯ ФОЛКЛОР ЛИТЕРАТУРА

ВТОРА ЧАСТ

АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО
•Проф. Марин Дринов•

Tomislav Dyakov
MYTHOLOGY, FOLKLORE, LITERATURE
Part II

Sofia • 2003
Professor Marin Drinov Academic Publishing House

МИТОЛОГИЯ, ФОЛКЛОР, ЛИТЕРАТУРА

Втора част

София • 2003
Академично издателство „Проф. Марин Дринов“

Последните изследвания на доцент д-р Томислав Дяков клонят към по-сложна и обхватна цел — изясняване и изследване на връзката между митологията, фолклора и литературата, където авторът търси дълбоките предпоставки и корени на всяка словесна конструкция. Целите са амбициозни — с акцент върху духовната култура да се разкрият модели и съвкупности от определени свойства в изследваните територии; да се открият нови характеристики и функции, а познатите да се осмислят по различен начин. Тук се анализира инвариантността на социокултурните феномени и се проследяват връзките им с генеративни структури от миналото. В преследването на своите научни цели авторът постига безспорното качество на добросъвестно проучване на емпиричния материал, вникване в нюансите на теренните данни и стремеж за разбиране и обяснение на вложеното в тях познание и опит. Освен това в стремежа да достигне до обяснение на философските послания на изследваните текстове, да обобщи конкретните връзки между митологията, фолклора и литературата Томислав Дяков успява да открие и продуктивни схеми за анализ на културата, като разкрива *повторяемостта* ѝ.

Сборникът „Митология, фолклор, литература. Втора част“ включва седем студии, обединени от идеята за диахронна връзка, в която зад всяка конструкция могат да се открият по-стари, отвеждащи към хипотетичен отминал момент. Вниманието на автора е насочено към диалога на култури, към някои съвременни форми на младежката култура, към символиката на огледалото и мънистото, към литературни персонажи и митични елементи в прозата за деца и юноши, а също и в трилъровите повествования.

В студията „Диалог на културите и култура на диалога“ се изследва приемствеността в нашата традиция, осъществявана от народната и от професионалната култура. Типологията на културните промени се разглежда в широк план, като се подчертава специфичният ѝ ход (смешение на културните пластове). Най-важните диалози за съвременността ни са определени тук като продукти на дуализма *народна култура—професионална култура и народна култура*.

Статиите в този сборник (както и в неговата първа част) са обединени около една обща идея и, разбира се, методология. Това е парадигмата *митология—фолклор—литература*. Този тип изследване позволява едновременно разгръщане на проблематиката и в синхрония, и в диахрония; основната му предпоставка е, че зад всяка конструкция могат да се открият по-стари, отвеждащи към хипотетичен отминал момент. Така явленията могат да бъдат обяснявани по-задълбочено — в социокултурен план.

Разбирането-обяснение, което е основна цел на изследването, преминава и през проблематиката на текста и кода и по-точно запазването на първия и загубването на втория.

В крайна сметка реализирането на програмата по отношение на конкретните аспекти от митологията, фолклора и литературата спомогна за фиксирането на определени методи, изследователски алгоритми, които правят резултатите *повторяеми*, но са и продуктивни схеми за анализ на културата, разкривайки *повторяемостта* ѝ.

Статиите са своеобразни модели, показващи определен начин за интерпретиране на различни факти — литературни и фолклорни.

© Томислав Василев Дяков, 2003

© Скарлет Станиславова Панчева, художник на корицата, 2003

ISBN 954-430-835-0

ПРЕДГОВОР.....	5
УВОД.....	8
ДИАЛОГ НА КУЛТУРИТЕ И КУЛТУРА НА ДИАЛОГА.....	11
I. Култура и култури.....	11
II. Диалогът и неговата култура.....	13
Възраждането (и краят на XIX в.).....	16
Новото време и войните. Новото време и краят на XX в.....	23
Празници, обреди и обичаи.....	36
Представи и вярвания.....	41
Песенните форми.....	44
Прозаични и други форми.....	47
III. Цикличността на културата.....	55
КУПОНЪТ КАТО СОЦИОКУЛТУРЕН ФЕНОМЕН.....	76
I. Форми, елементи и хронотоп на купона.....	76
Най-общо описание на купона.....	77
Мястото на купона в културата.....	85
II. Синхронни и диахронни връзки.....	86
III. Обобщения за същността на купона.....	94
СИМВОЛИКА НА МЪНИСТОТО.....	108
I. Мънистото в традицията.....	108
II. Символиката.....	112
Материалът.....	113
Формата.....	114
Цветът.....	117
III. Деградация в символиката на мънистото.....	119

ОГЛЕДАЛОТО И ОБЪРНАТИЯТ СВЯТ.....	124
I. Отразяващата повърхност и още нещо.....	124
II. Огледалото в литературата и във фолклора.....	125
III. Огледалото във вярванията.....	128
IV. Същността на огледалото.....	131

МАСКИТЕ-ПЕРСОНАЖИ В ТВОРЧЕСТВОТО НА ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН.....	136
---	-----

МОТИВИ НА ИНИЦИАЦИЯТА В ПРОЗАТА ЗА ДЕЦА.....	141
--	-----

I. Общи сведения за инициацията като посветителен обред.....	141
II. Мотиви на инициацията в прозата за деца.....	147
III. Диахронни връзки и социална функция.....	163

ТЕКСТ В ТРИЛЪРА: УБИЙСТВОТО.....	172
----------------------------------	-----

I. Трилърът и масовата култура.....	172
II. Обща характеристика на убийството.....	173
III. Ритуалността.....	174

Насилието.....	175
Статут на жертвата.....	176
Мълчанието.....	177
Страхът и болката.....	177
Разкъсването.....	178
Убиецът.....	180
Еротиката.....	182
Забраните.....	182
Структура на произшествието.....	183

IV. Жертвоприношението.....	184
-----------------------------	-----

V. Функции на убийството-жертвоприношение в общия смисъл на трилъра.....	185
--	-----

РЕЗЮМЕ НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК.....	191
-------------------------------	-----